

Il territori da las Alps en survista.

Logo e pagina d'internet da la Convenziun da las Alps.

Convenziun da las Alps – proteger ed utilizar las Alps

■ Las Alps traversan l'Europa en in artg da radund 1000 km lunghezza e 200 km ladezza tranter Vienna e Nizza. La pli gronda regiun da l'Europa Centrala cumpiglia in territori da 190 000 km² ed è spazi da viver per radund 14 milliuns umans. Las Alps en in sistem ecologic delicat e vulnerabel. Periclitaziuns da la natira, da la cuntrada u da la diversitad da las spezias percorsch'ins qua pli svelts ch'en auters lieus. Ma il spazi alpin stat er avant problems economics. L'agricultura da muntogna fa atras ina gronda midada, las piazzas da lavur en stgarsas. Il svilup turistic quantitativ ha cunfins. Savens è el accumpagnà da donns vi d'ambient e cuntrada.

In instrument central per far frunt a questas sfidas è la Convenziun da las Alps ch'exista dapi il 1991. Quest contract da dretg internaziunal cumpiglia ils otg pajais da las Alps –

Austria, Frantscha, Germania, Italia, Liechtenstein, Monaco, Slovenia, Svizra – e l'Uniu europeica. La finimira da la cunvegna è da mantegnair e proteger las Alps cun ina politica persistenta che cumpiglia plirs secturs, da l'ecologia a l'economia. Las mesiras concretas per realisar las finimiras da la Convenziun da las Alps en cuntegnidas en ils protocols da realisaziun che regardan differents champs tematics.

Las Alps – in sistem ecologic sensibel

Las Alps en il curtin da tetg da l'Europa e furman in reservuar da pizs maiestus, aua pura, aria schubra, cuntradas singularas, d'ina varietad d'animals e plantas. Ellas furman dentant er in cunfin natiral tranter ils centers economics da l'Europa dal Nord e dal Sid. Turists stiman ed elegian sper las mars savens las muntognas sco territor per excursiuns.

Durant ils davos decennis è la cuntrada alpina sa midada considerablmain – daplì che durant ils tschientaners avant: mobilitad creschenta, aut consum d'energia,

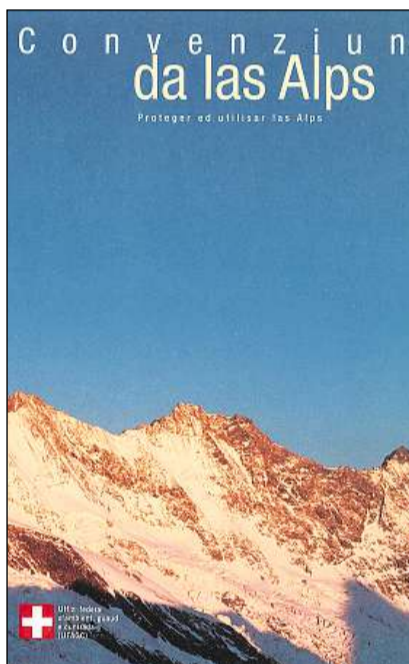
agricultura intensiva, produziun industrial da massa e comunicaziun illimitada en segns characteristics da la societad industrial moderna. Lur effects pertugan tuts, las consequenzas na sent'ins dentant betg dapertut tuttina. En las Alps han las varts sumbrivaunas da la societad moderna sco la lavina da traffic e la poluziun da l'ambient consequenzas fitg directas e profundas. Inundaziuns, bovas e lavinas mussan adina puspè che la chargia da la natira en las Alps ha cuntanschi ses cunfins.

Talas ponderaziuns en stadas a l'entschatta d'in lung process da discussiuns e contractivas ch'ha manà il 1991 a la Convenziun da las Alps. Collavurar sur ils cunfins per proteger e sviluppar a moda durabla il spazi alpin è la finimira ed a medem temp il pli grond success da questa cunvegna. L'Austria, la Frantscha, la Germania, l'Italia, il Liechtenstein, il Monaco, la Slovenia, la Svizra e l'Uniu europeica s'obligheschan sco partenaris da proteger communablmain las Alps e da garantir in svilup adattà a l'ambient.

Chattar in equiliber tranter ecologia ed economia

La Convenziun da las Alps è l'emprova d'equilibrar a moda raschunaivla proteziun da l'ambient ed economia en il territori alpin. Al cumenzament era la Convenziun da las Alps marcada da la proteziun da l'ambient. En il decurs da las tractativas è ella daventada in concept integral per la proteziun ed il svilup durabel dal territori alpin. Las Alps duain vegnir rinforzadas economicamain e las resursas naturalas utilisadas cun respect. Uschia vegnan creadas las basas per in svilup durabel en las Alps.

La filosofia da la Convenziun da las Alps vegn determinada en ina convenziun da basa. Pass concret, pussaivladads d'acziun e da svilup, ma er mesiras da proteziun vegnan regladas en ils protocols d'execuziun. Quels cumpiglian ils secturs agricultura da muntogna, gaud da muntogna, proteziun dal terren, energia, proteziun da la natira e tgira da la cuntrada, planisaziun dal territori e svilup durabel, turissem e traffic.

Broschura d'infurmaziun da la Confederaziun, edida l'onn 2000.

En ils protocols en ils dus pols ecologia ed economia resguardads commensuradain. Tenor ils preambels duai per exempel il svilup durabel dal territori alpin vegnir garanti «en la persuasiun ch'ils interess economics ston s'accordar cun las pretensiuns ecologicas». Mesiras da proteziun da l'ambient duain vegnir realisadas «cun resguardar ils giavischs da la populaziun indigena», mesiras per la promozion da l'economia sa cunfar «cun la proteziun da l'ambient».

Cun la Convenziun da las Alps duai il nivel da proteziun entaifer ils pajais participads vegnir unifitgà. La convenziun determinescha pia las pretensiuns minimalas. Ils stadis en dentant libers da realisar u mantegnair standards nazionals pli auts. En pli è impurtant entaifer il process da realisaziun che las mesiras da proteziun e d'utilisaziun na vegnian betg decretadas «da sur-engiu». «Las corporaziuns territorialas pertugadas directamain (p.ex. vischnancas, regiuns) vegnan participadas en ils divers stadis da preparaziun e realisaziun da las mesiras politicas previsas», determinescha in artigel en mintga protocol da la Convenziun da las Alps. Tuttina n'ha la Svizra betg anc ratifitgà ils protocols supplementars, e quai sco in dals paucs stadis commembers da la Convenziun da las Alps.

La Convenziun da las Alps – er in patg tranter muntogna e citad

Tranter las regiuns da muntogna e las citads regia in viv barat: Il mund muntagnard serva als umans da las citads sco spazi da recreaziun e furnescha impurtantas resursas sco aua schubra u energia. La forza economica da las citads po er stimular l'economia dals territoris muntagnards – cun il turissem u cun transferir piazzas da lavur da la citad en las regiuns vischinas.

En il temp da la cooperaziun internaziunala è la finimira d'in svilup durabel ina sfida tant per las citads sco per las regiuns muntagnardas. I na porta nagut, sche mintga regiun tschertga per sasezza schliaziuns per segirar a lunga vista la proteziun da l'ambient, in'economia effizienta e giusta sociala. Quai ch'i dovra surtut è chapientscha vicendaivla, engaschament in per l'auter e sustegnimet per dumagnar ils problems. Curt e bain: in patg solidar tranter muntogna e citad.

Sin questa via po la Convenziun da las Alps servir sco directiva ed avrir novas schanzas. Ella metta en il center la proteziun da l'ambient ed il svilup durabel ed emprova da cuntanscher in equiliber tranter economia ed ecologia. Ella tegna quint da las fermezzas e flaiwezzas dal territori alpin e sa stenta da chattar schliaziuns integralas. Sin il sectur dal traffic vul quai per exempel dir: considerar rodaglias e via sco in sistem entir, reparter las grevazzas dal traffic sin tut ils contrahents, resguardar ils basegns da las abitantas ed dals abitants dal spazi alpin e da las aglomeraziuns urbanas.

Ina prestaziun speziala da la Convenziun da las Alps è la collavuraziun sur ils cunfins tranter pajais, autoritads ed organisaziuns nunguvernamentalas. Uschia pon tut ils participads emperder in da l'auter – sur l'atgna vallada, l'agen orizont ed ils cunfins da l'agen pajais or. Pertge ils problems en las singulas regiuns alpinas en sumegliants: Sin il Brenner è la situaziun da traffic cumparegliabla cun quella da las axas da transit svizras. L'agricultura da muntogna stat en Baviera avant sfidas sumegliantas sco en la Val d'Aosta.

Novas ideas sin via

En il spazi alpin datti gia dapi plirs onns projects ed iniziativas che mussan, co che la Convenziun da las Alps po vegnir realisada. La commercialisaziun directa da products biologics ad Ubaye en Frantscha, il turissem cun la natira en la regiun slovena Logarska Dolina, la «Citad alpina da l'onn», la rait da vischnancas «Alleanza da las Alps» – i dat blers exempels che cumprovan che la Convenziun da las Alps è pratigabla. I sa mussa ch'ecologia ed economia n'excludan betg ina l'autra.

La proteziun da l'ambient e l'economia durabla pretendan bain novas modas da lavurar e da pensar. Ma novas piazzas da lavur, novas perspectivas per il futur da regiuns alpinas cun pitschnas structures ed il mantegniment d'ina natira singulara remunereschan las stentas. Il process da la Convenziun da las Alps dovra temp. 14 milliuns umans en 8 stadis, 53 regiuns e 5800 vischnancas duain vegnir persvas d'ina finimira communabla. Svilupps differents da las economias regiunalas, ma er diversas mentalitads e linguatgs ston vegnir resguardads.

Da satisfar a las diversas pretensiuns da proteziun e d'utilisaziun è ina finimira ambiziusa da la Convenziun da las Alps. Sin via a quella en anc blers impediments da superar. Ina chausa ha la convenziun dentant cuntanschi durant ils emprims ventg onns da s'existenza: Per l'emprima giada han tut ils stadis participads e l'Uniu europeica elavurà la basa per in svilup durabel d'ina gronda regiun europeica – e creà in instrument per sviluppar vivanant ina politica activa dal territori da muntogna.

Cronologia

1951 Fundaziun da la Cummisiun internaziunala per la proteziun da las Alps CIPRA. En ils documents da las organisaziuns nunguvernamentalas vegn stipulada l'elavuraziun d'ina «Convenziun internaziunala da las Alps».

1989 Emprima Conferenza alpina a Berchtesgaden cun participaziun da l'Austria, la Frantscha, la Germania, l'Italia, la Jugoslavia, il Liechtenstein e la Svizra. Deliberaziun d'ina resoluziun per la proteziun da las Alps che cumpiglia 89 puncts.

1991 Segunda Conferenza alpina a Salzburg. Suttascripziun da la Convenziun da las Alps tras l'Austria, la Frantscha, la Germania, l'Italia, il Liechtenstein, la Svizra e l'Uniu europeica.

1993 La Slovenia s'associescha a la Convenziun da las Alps.

1994 Il Principadi da Monaco declera sia participaziun.

1995 La convenziun da basa da la Convenziun da las Alps entra en vigor en l'Austria, en Germania ed il Liechtenstein.

1996 La convenziun da basa vegn messa en vigor en Frantscha.

1998 La convenziun da basa entra en vigor en l'Uniu europeica.

1999 La convenziun da basa vegn messa en vigor en Svizra.

2000 La convenziun da basa entra en vigor en l'Italia.

Ils protocols da la Convenziun da las Alps en survista

- Agricultura da muntogna
- Gaud da muntogna
- Proteziun dal terren
- Energia
- Proteziun da la natira e tgira da la cuntrada
- Planisaziun dal territori e svilup durabel

- Turissem
- Traffic

En pli existan dapi il 2006 decleraziuns ministerialas davart las suandantas tematics:

- Populaziun e cultura
- Midada dal clima

La preschentaziun:
Dossier «Convenziun da las Alps»

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=576
www.chatta.ch